

Vertalersbonus

[Niets is](#) een grotere troost voor een auteur van een roman dan lezingen van zijn werk te ontdekken waaraan hij zelf niet had gedacht, en die de lezers hem aan de hand doen.'

– Umberto Eco: Naschrift bij *De naam van de roos* (1984)*

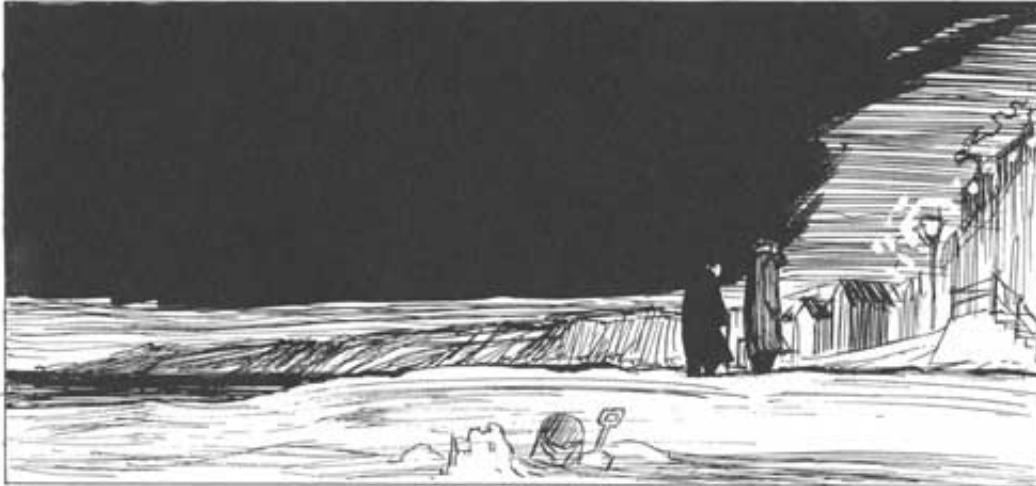
Bonussen zijn niet alleen voor bankiers weggelegd. Ook vertalers worden wel eens extra voor hun inspanningen beloond – maar dan met een ander soort beloning dan in de financiële wereld gangbaar is. Tijdens het vertalen ontdek je soms dingen in een boek waarvan onduidelijk is of de schrijver die er doelbewust in heeft gestopt, maar die een boek nóg meer lading geven. Zo blijkt uit *From Hell* van Alan Moore en Eddie Campbell.

From Hell is een monumentaal stripdrieluik waarin Alan Moore en Eddie Campbell fictie als scalpel hanteren om de historische werkelijkheid mee te lijf te gaan. Als zelfbewuste 'pulpauteurs' scheppen beide stripmakers een onvergetelijk beeld van Jack the Ripper als de man die eind negentiende eeuw waarheid niet meer van waanzin kon onderscheiden – en zodoende de twintigste eeuw op 'gepaste' wijze inluidde.

Boekvertalers

Over het vak, de vertaler, de wereld en het boek

<http://www.boekvertalers.nl>

Klinkt ontoegankelijk? Niet voor wie het drieluik van Moore en Campbell opslaat. Voor je het weet ben je als lezer volledig door beide auteurs ingepakt: je doolt met hoeren en dronkenlappen door de sloppen van victoriaans Londen, je zit naast de lijfarts van koningin Victoria (de Ripper in de fictieve werkelijkheid van Moore en Campbell) op de bok tijdens een koetsrit door de Britse hoofdstad, je ziet hoe de sensatiepers dankbaar inspeelt op een handjevol gruwelijke moorden in het East End en zo de onbekende moordenaar van een naam voorziet.

Vloedlijn

Tegen die tijd heb je al een kustwandeling in de Zuid-Engelse kustplaats Bournemouth achter de rug, een wandeling die ook in de epiloog van *From Hell* terugkeert. Ogenschijnlijk lopen beide hoofdpersonen op de eerste pagina's van het boek over het strand, omdat politie-inspecteur Abberline zich na zijn pensionering aan de kust heeft teruggetrokken. Maar aan de vloedlijn ligt een vertalersbonus verborgen. Later in *From Hell* trekt Alan Moore namelijk een parallel tussen de gruweldaden van Jack the Ripper en het ontstaan van Robert Louis Stevensons literaire klassieker *The Strange Case of Dr. Jekyll and Mr. Hyde*. De Ripper-moorden en Stevensons roemruchte nachtmerrie waaruit Jekyll en Hyde zouden voortspruiten vielen samen, stelt Moore in zijn uitgebreide appendix achter in het boek, waar hij het waarheidsgehalte van zijn bedwelmende vertelling toelicht. Daarmee vertelt hij echter slechts de helft van het verhaal. Robert Louis Stevenson schreef zijn klassieker namelijk in de kustplaats waar hij zich om gezondheidsredenen had teruggetrokken... in Bournemouth. En ook al was de Schotse schrijver in die periode veel ziek, toch heeft hij zo goed als zeker over hetzelfde strand als Moores hoofdpersonen gelopen. *From Hell* begint en eindigt dus eigenlijk op de geboortegrond van Jekyll en Hyde: een associatie die Alan Moore zelf waarschijnlijk niet heeft opgemerkt, maar die zijn boek des te huiveringwekkender maakt.

De ontdekking van zulke dwarsverbanden is de bonus die voor vertalers is weggelegd, de rijkdom die in een tekst verborgen ligt. Soms ontdek je tijdens het vertaalwerk dat een boek nog beter in elkaar steekt dan je al vermoedde. Dat het verhaal nog mooier is dan je al dacht.

De Hel

En zelfs dan blijkt de werkelijkheid nog altijd een extra hapje uit de staart van de fictie te lusten. Tijdens een rondleiding voor deelnemers aan deze weblog door de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag, waar alle Nederlandse boekpublicaties opgeslagen liggen, wees de gids in de kelder van het gebouw naar een duistere kooi van ijzergaas en metalen platen. 'Deze ruimte wordt ook wel de Hel genoemd,' verklaarde hij. 'Daar liggen onze collecties pornografie en stripverhalen. Achter slot en grendel, want anders werden er te veel boeken gestolen.' Opnieuw kon een vertalersbonus worden geïncasseerd: de drie delen van de Nederlandse vertaling van *From Hell* zullen uiteindelijk ook in de Hel belanden. Een mooiere beloning voor bewezen diensten kan een vertaler zich bijna niet wensen.

Het stripinformatieblad ZozoLala publiceerde in 2001 [een artikel](#) met meer achtergronden over *From Hell* (geschreven lang voor de aanvaarding van *From Hell* als vertaalopdracht).

Amusante [DIY-documentaire](#) over Robert Louis Stevenson in Bournemouth.

[Zone 5300](#), 'tijdschrift voor Strips, Cultuur & Curiosa', publiceerde in het voorjaar van 2011 een Nederlandse vertaling van de extra epiloog bij *From Hell*.

From Hell, vertaald door **Toon Dohmen**, en uitgegeven bij uitgeverij [De Vliegende Hollander](#).

[*\) ?](#) *Naschrift bij 'De naam van de roos'*, vertaald door Henny Vlot, uitgegeven bij Bert Bakker.